

ШОДУНДАВКА.

№ 36.

Београдъ 12. Септембра.

1847.

ДМИТАРЪ ЯКШИЋ И ТРИ ТАТАРИНА

КОДЪ БЛАТНЕ РѢКЕ.

(Конацъ.)

Текъ што -й Дмитаръ до два савладао,
 Ал' с' и трећа Ћида навадила.
 Баџи Ћида копљ убоито,
 Баџи Ћида на Србскогъ вitezа,
 Незгоди га где окомъ намену,
 Но у лѣву руку у мишеве,
 Те му здере мише одъ шуваке.
 Плану Митаръ кзно органь живый,
 Баџи копљ на тогъ Татарина,
 Татаръ схвати копљ убоито,
 И преби га на двое на трое.
 Потегоше мале коврдине.
 Татаръ біе Дмитра одъ Якшића,
 Просеца му свилу и кадиву,
 И везену на ињему кошулю,
 А изъ свиле црина крвица врца,
 И комади одлејую меса.
 Митаръ біе Ћиду Татарина,
 Ал' му немож' юнакъ досадити,
 На ињему е до три панцира,
 Побрратиме! еданъ свр' другога.
 Када виђе Дмитаръ одъ Якшића,
 На иевѣри где ће погинути;
 Баџи мача у зелену траву,
 Па с' Татару подъ сабљу подвлачи;
 Левомъ га за сабљу ухвати,
 А десницомъ за біelu тушу,
 Обори га на земљицу црну,
 Колико му крви жеданъ беше,
 Одъ лютине зубима га закла. —
 Па предъ краля оде Владислава,
 Побрратиме, съ Фатимомъ џевойкомъ,
 Полюби га у скуть и у руку,
 А краљ ићга у чело юначко,

Па му наче 'вако говорити:
 „Живъ ми био Мађарска катано,
 Жив' ми био и веселю се,
 Вино пio а Татаре бio,
 Како данасъ тако и до вѣка.
 Ты с' се данасъ показ'о Мађарски,
 Троицу си цигли савладао,
 А предъ двѣ силовите войске,
 И вратio жао за срамоту.
 Тебе чинимъ данасъ начелникомъ,
 И одъ једногъ града командантомъ.“
 Насмія се лѣвый бркъ Якшићу,
 Па онъ оде смѣрно говорити:
 „Хвала кралю на лѣпоме дару,
 И высокомъ твоме благослову;
 Я цемаримъ данасъ оли сутра,
 Свѣтлый кралю, за те погинути,
 Но ти с' молимъ и любимъ ти руку,
 Любимъ тебе у скуть и у руку,
 Прости данасъ твоме грѣшномъ слуги,
 Ере самъ ти врло сагрѣшio:
 Я піесамъ рода Мађарскога,
 Нит' я есамъ Мађар-катанія:
 Но самъ Србинъ соја господскога,
 А именомъ Дмитаръ одъ Якшића,
 Я немого руге подносити,
 Међ' двѣ войске, а одъ Татарина“
 И све рече ка што се десило; —
 „Имамъ доста чести и поштенja,
 А у мoga Павла побратима;
 Прости мени пресвѣтлый кралю,
 И даруй ми твога благослову
 Мени кралю, и моjoj Фатими,
 Којуно самъ на мейдану стек'о,
 На мейдану али за юнаштво,
 Съ благословомъ ићногъ родителя.“ —
 „Ты л' си Мито десно мое крило,
 А како ти небы опростio,
 Када си ми образъ освѣтлао;

Чуешъ Дмитре, Богъ те свагдаръ чуо!
 Чуешъ Мито мой пернатый штите,
 Дико моя свагда на дивану,
 Бритка сабль увѣкъ на мейдану,
 И крѣости међу войводама,
 Да си мени полу сатр'о войске
 И единца мога уморю,
 Опетъ бы ти данасъ опростю.⁴
 После рече двѣ принести сабљу,
 А коване у сувоме злату,
 Обес Дмитру о бедру обеси:
 „Най ти Дмитре обе бритке сабљу,
 Ты ій носи, съ винма се поноси,
 Некъ си раванъ съ Павломъ Бранковићемъ,
 И у части и у достојниству,
 Као што си раванъ у юнаштву.“ —
 Па с' окрену Мађар-катаниј!
 „Зазоръ некъ вамъ буде и срамота,
 Некъ вамъ прини образъ на дивану,
 На дивану предъ самијемъ Богомъ,
 Као што вамъ данасъ на мейдану,
 На мейдану а предъ својомъ браћомъ!
 Ев' живъ примѣръ сиље и юнаштва,
 Одъ юнака Дмитра одъ Якишића;
 Ништ' невреди хвалит' се юнаштвомъ
 Предъ женама край топле вуруне,
 Но ћутати, а дѣломъ казати.“ —
 После оде у бѣла шатора,
 Дмитаръ оде сувоме побратиму,
 Побратиму Павлу Бранковићу. —
 Мало было ништа нестануло,
 Отидоше граду Темишвару,
 Ту сѣдоше нити ладно вино,
 Вино пити и сѣтовати се,
 Како ли ће разбити душмана.
 Јутромъ рано Дмитаръ ураню,
 Узо Фату за бѣлу руку,
 Па е води у бѣлу цркву,
 Прекрсти е по нашемъ закону,
 Лѣпо јой е име наденуо,
 Одъ Фатиме Милицу крестio;
 И вѣнча с себи за любовцу,
 Одведе с сувоме бѣломъ двору,
 Па е люби кадъ годъ се пробуди! —
 Давно было браћо и гоеподо!
 Давно было садъ се спомнило
 Якишићево име и презиме,
 Да познамо, кој јоштъ незнамо,
 Кој знамо, да се обећтимо,
 Кое био Якишић Дмитриј,
 Ко ли кнезъ Паво, ко ли змай Вукъ Деспотъ,
 Ко ли наши дѣди и прадѣди,
 Шта л' радише, шта ли починише!

Текъ пѣвамо, да се огледамо!
 Србинъ правый своме владцу вѣранъ,
 Како одпре, тако и данаске!
 Србинъ скокомъ куда владацъ окомъ:
 И дай Боже! да се увѣкъ може! —
 Одъ мен' пѣсма, а одъ Бога здрављ,
 Свакојему брату Ришћанину;
 Кой печув, Богъ до да дочуве,
 А тко чуе, на чаша нека му је!!! —

Аркадиј I. Николић.

ЖИВОТЪ НАРОДА.

Чланакъ

Людевита Штура.

(Изъ IV-те книгне Кола.)

Вели се, да ништа нейма дражије одъ живота. И то је цѣла истина. Животъ свачему даје бытност, или другимъ рѣчма: безъ живота ништа небыва; одпоръ живота је смрть, гдѣ све престаје, гине и пада. Но животъ је двојакій, тѣлесный и душевнý. Првый стоји у задоволяњу потреба природны, други у изпунавању потреба духовни. Оба та живота пунимъ се правомъ сматрају за пайвеће доброцице. Кадъ се пристрјати пристрјати озвиљ, чуешъ рѣчи: „живъ и здравъ“ и „честитъ и срећанъ да си!“ Првымъ желимо коме дугій животъ по тѣлу, другимъ по духу, т. ј. желимо му, да име пѣгово и сувременимъ ињевоимъ мило и драго буде, те и у потомака у лѣпомъ и драгомъ спомену да остане. Животъ је давле оно, за чимъ сви тежимо, и што намъ највише угађа.

Но и зато башъ оно само, што живи, што животъ има, занима насеље и нашу на себе обраћа позорност. Радо се обазирено за несташномъ скачућомъ и играџомъ се дѣчићомъ; радо се загледамо у лица пуну животи; миље су намъ забаве и друштва; јарбо видимо да се свуда туда креће животъ. Напротивъ пишу намъ по волији дѣца млитава и укочена; нерадо видимо лица изтрошена; мучно намъ је кадъ спазимо мртвило онде, гдѣ бы могао да буде животъ. Одурава намъ се мртвило, смућенимъ очима обазирено се по развалинама шѣгдашићи великолѣпни зграда, јаръ свуда виши на винма знаке смрти. И у природи само се радујемо надъ животомъ. Па тко да се нерадује мртвомъ добу, тво ли да се нежалости на јесенъ и зиму. Милица је погле-

дати на зелено и разныи цвѣтъ накищено и изнашано поль. Красно в видиги кадъ шуме и горе потерю и залистаю. Са жалосѣу напротивъ тога блуде очи по опадающемъ лишку, и съ нѣкимъ неугоднымъ осѣнаніемъ посими погледъ по земльи пустой, и снѣгомъ застртой. Двойскій (као што рекосмо) влада на свѣту животъ: природный и духовный. Гдѣ првый мѣсто заузети може и заузимъ, онде нась онъ и весели: а гдѣ се другій указати има и указуе, онде е природный животъ само природный, а нашу поворюсть поглавито на себе обраћа животъ духовный. У читавой природи нѣма другогъ живота до природногъ, и само размнива (фантазія) пѣсникови види у нѣй гибансъ духовно. Но и у истой природи само нась животъ нѣзинъ т. е. растенъ и плоденъ занима. Све другаче то стоять човечанствомъ. Само се у човечанству показуе животъ духовный, и ту онъ особито мѣсто заузимъ. По томе животъ духовный ако упадне у природный и тѣлесный, малу цѣну заслужуе, паче гдѣ онъ у свой своїи сили ступи, и животъ духовный потире и тлачи, такавъ намъ се животъ посве одурава и противи. Човечанству в другій животъ намѣнѣнъ; а то в животъ духовный, кои управъ зато, што в намѣнѣнѣ само човечанству, човечанскимъ га животомъ назвати можемо, као што се доиста и назива.

У чему дакле стоять животъ духовный, животъ людскій човечанства? У свemu оному, што духъ ствара, што у нѣму корень и почетакъ има. Стои дакле у вѣрозакону, умѣтистима, законима, реду државномъ и т. д. И будући да є духъ одь Бога, и у человека као человека онай темель, кои га надъ сва остала створеня далеко узвышуе, зато га господаромъ одь себе и свѣта чили. И животъ в тай одь природногъ вѣнїй, узвышеніи, човечанства достойнii и пристойнii. Животъ природнii и у человека и у животинъ единакъ є. И животина башъ као и человекъ еде, пив, спѣва, ходи, плоди се и т. д. Природнii еле животъ человека юште в звѣрскii, низкii, одь онога т. е. духовнога живота много простіи и съ нѣмъ сравнити се немогући. Има народа, кои у овомъ вышнемъ животу, у правомъ животу людескомъ участія нису имали, нити имаю. Народе те називамо сурове и наварварске. Овакови народи находе се у станю дѣтинскомъ, те су съ недостатка духовногъ живота као и дѣца освоени природнымъ животомъ. Сваколика и свагдашия ныюва брига врти се око тѣла, или ако башъ у лѣности и

не гињу, а они се съ другима народима потичу и бију. Да у тима народима нѣ было юште вѣре (какве ѹимъ драго, ма и поганске), небы на себи осимъ людске прилике ништа човече имали. Али досада нѣ се юшъ нашао народъ безъ какве такве вѣре. А у овой вѣри є за цѣло сачувана искрица духовности и у найсурорвимъ и найзапуштеніимъ народима. Тимъ показую народи ови побочно мѣсто одь людскога живота. У осталомъ сасвимъ су занемарени и запуштени. Изъ тогъ узрака, што у природномъ животу овакови народи гињу, влада у нѣмъ вѣчна еднообразность живота, єрбо у тѣлесномъ животу, каогодъ и у природи, све се єдно те єдно сбыва: люди се рађаю, живу, умиру, па опеть рађаю, одраню и враћаю опамо, одкудъ су и дошли. Или ако се каква промѣна у животу таковы народа и појви, то небыва съ нѣгове волѣ, већь на силу природе. На примѣръ: народъ се сели съ једногъ мѣста на друго; а зашто? єрбо му онде или ране нестае, или га другиј ячї нападне и т. д. Изключена є дакле изъ живота оваковы народа властица и слободна воля, и управъ зато овакови народи у историји мѣста немаю, будући у историјо спадају дѣла и чини т. е. плодови слободне и властите волѣ. Овакови народи могу се само описати, али о њима што приповѣдати т. е. љивову историју списати нѣ могуће. Немогу они имати историје съ узрака онога, съ кога ю ви природа неима, већь само природописъ, гдѣ се животъ љиви (природе) свагда једноличанъ и безволяњ изписує.*). Народа таковы има и сада у Асии, а особито у Америци, Африци доста. Огромне ове три стране свѣта (у Африци изузимаюћи сѣверне и сѣверо-источне красаве) су земље неисторичке, земље одь вышегъ живота людскога пусте. И у Америци животъ вѣнїй, историчкиј текъ в у новија времена започео, а пре тога было в као и у Африци све дивље и пусто. Асија земља є подоста историчка, али є има и доста, гдѣ юшъ никакво веће нѣ засвѣтило усиљавање людеско. Зато такове неисторичке земље, будући да у љивима никаква знака духу нема — духу за човечанство заузетомъ, духу штованіемъ за свако выше усиљавање люд-

*) „Istoria naturalis“ рѣчъ є сасвимъ певалјна и неспретне, и морала бы да се именує „descriptio naturae“, као што то већь и Нѣмци слово „Naturgeschichte“ заимњују са „Naturbeschreibung“. Мы имамо добру рѣчу „природописъ“.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ско разиграномъ — вити ишига за собомъ привлаче, осимъ любитеља и изпитателе природе и природности. Шатобріанъ тужјо є за Америкомъ само ради иће простране и красне природе, славіо ю само ради иће простране самоће; и дошавши къ нѣй прислушивао є съ отайносћу срдца шапать вѣтрова дуваюћи по пустинама и горама огромнимъ, и обирао стародавне растове прабрда Индіанеки. Но путникъ на изтоку свлачіо є обућу и скитао капу предъ мѣстомъ светымъ, да бы му штовашъ свое изказао, и да небы на землю свету не пристойно ступио.*)

*) Съ тога самогъ узрока нема ишига, што бы нась па полю и на селу занимати могло, изванъ ако тражимо тишну или утѣху у наравной красоти. Али нась замима свако ово мѣсто, гдѣ се налазе знаци и билѣг

Народи неисторички, будући дасе пису къ вишемъ животу людскомъ уздигли, но само се стѣлеснимъ сплели, не само што пису кадри се бе самосталне одржати, већъ пису ни у стави опирати се дуго просвѣћенимъ и вчимъ одъ себѣ народима, већъ гину и само ићь се имети спомишио, као да су снаге животне и сасвимъ лажени были. Слабо є тѣло, кадъ се почне мрить съ духомъ. Слабъ є животъ тѣлесный прома духовноме.

(Далѣ слѣдуе.)

вышења каквогъ усиљаванїа людскогъ, где се био какавъ за родъ важанъ болѣкъ, или где какавъ почива славанъ мужъ. Занимао нась та мѣста, што су се туда ради кретали, три или наѣздили големи духовни.

Примѣтка писаоца.

СМѢСИЦЕ.

ДОПІСЪ ИЗЪ ВАРШАВЕ.

... Показат-ку Вамъ само те кѣниге, кое су не давно изишле, а по нечимъ су примѣчательне. У Рускѣй литератури почело се много появљивати любопытны сачинѣнїя и саставака, по струци Руеке историј. Д. Соловьевъ, профессоръ Руске историје у Московскомъ университету издао є: „Исторіја отношеній между русскими князьями Рюрикова дому.“ (Москва. 1847.) У овогї разправи главна положенїа не задовољаваю, и доста мане ишио. Списательувѣрава, да добро разређенога періода ніє было, Монголскога или Татарскога періода такоће, да су називи ти несправедљиви и дају невећирно понятіе о карактеру наше старе историје. — Лѣтописи наши доказају противо. —

Керченскія Древности. О Пантиканейской катакомбѣ, украшенной фресками. (Одесса. 1847.) У овомъ сачинѣнїю има много взвѣстія о старинама Грчкы босфорски насељива, за кое до сада археологи ишиу звали.

Историческое обозрѣніе торговыихъ сношеній Новагорода съ Готландомъ и Любекомъ. Сочиненіе М. Славянскаго (Ст. Петербургъ. 1847.) Тко се познать са списањима Сармориуса и Ланненберга, тай неће ишига ново наћи у овогї книзи.

Санскритская Антологія. Издание Павла Петрова. (Казань. 1847.) Г. Петровъ спада међу прве

познаватељ Санскритскога језика у Европи. За време свога путовања онъ се познао съ Бонномъ и Ласеномъ, те в размотрію и прочитao пайзнатемент Санскритске книжнице. Онъ є сада на катедри Санскритскога језика у Казанскомъ универзитету.

(Далѣ слѣдуе.)

КОЛИКО ИМА ВЛАХА?

Часописъ Влашкий „Foaie pentru minte, inimii si literatură“, т. є. Листови за душу, срце и книжевность, изилазећи у Брашови у Транзилванији, на води у овогодишињемъ 31. броју число свијо свони синродника овако:

	Душа.
У Турской Влашкой	2,500.00
„ Молдавіи	1,500.00
„ Бесарабіи	1,000.00
„ Транзилванији	2,250.00
„ Банату, Чанадской, Бихарской, Сатмарской и Мармарошкой жупанији, и у Буковини	2,000.00
	Свега 8,250.00

НОВА КЊИГА.

Рат за Српски језик и Правопис. Написао Ђ. Даничићъ. У Будиму у штампарији Пештанскога универзитета 1847. — На 8-ку, стр. 63.

Учредникъ Мијошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатнији у Београду.

